

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף קה

למדנו במשנה - שאם נדר להביא **מנחה** או **מין המנחה** יביא מנחה אחת:

בעי רב פפא: האומר 'מיני מנחה עלי', כמה מנחות עליו להביא?

צדדי הספק:

כיון דאמר 'מיני' תרתי קאמר: האם כיון שאמר 'מיני' בלשון רבים, הרי שנדר להביא שתי מנחות, ומה שאמר 'מנחה' בלשון יחיד לפי שכל המנחות נקראות 'מנחה', שנאמר "וְזֹאת תֹּוֹרַת הַמִּנְחָה" (בלשון יחיד), ופסוק זה נאמר על כל המנחות.

או דלמא: או כיון שאמר 'מנחה' בלשון יחיד, כוונתו למנחה אחת בלבד, ומה שאמר 'מיני' בלשון רבים כוונתו שמתוך כמה מינים של מנחות אני יביא מנחה אחת.

תא שמע: למדנו במשנתנו - האומר 'מנחה עלי' או 'מין מנחה עלי', יביא מנחה אחת ממיני המנחות. משמע שרק בגלל שהוא אמר 'מין מנחה' עליו להביא רק מנחה אחת, אבל אם אמר 'מיני מנחה' צריך להביא שתיים!

דחייה: **אימא סיפא:** למדנו בסיפא של משנתנו - האומר 'מנחות עלי' או 'מין מנחות עלי' יביא שתי מנחות. משמע שאם אמר 'מיני מנחה' מביא רק מנחה אחת.

אלא מהא ליכא למשמע מינה: אלא אי אפשר להוכיח ממשנתנו, כיון שמהרישא ומהסיפא יש הוכחות סותרות.

תא שמע: למדנו בכרייתא - האומר 'מין מנחות עלי', יביא שתי מנחות ממין אחד. ע"כ הכרייתא. משמע שאם אמר 'מיני מנחה עלי' יביא רק מנחה אחת!

דחייה: **דילמא:** יתכן שהכרייתא אמרה 'מין מנחות' ולא 'מיני מנחה' לפי שכשאמר 'מין מנחות' עליו להביא שתי מנחות ממין אחד, כיון שאמר את המין בלשון יחיד

ואת המנחה בלשון רבים, אבל אם אמר 'מיני מנחה עלי' מביא שתי מנחות משני מינים.

קושיא: והא לא תני הכי: והרי למדנו בכרייתא אחרת שהאומר 'מיני מנחה' עלי מביא רק מנחה אחת.

דתינא: וכפי שלמדנו בכרייתא - האומר 'מין מנחות עלי' מביא שתי מנחות ממין אחד, ואם אמר 'מיני מנחות עלי' מביא שתי מנחות משני מינים. ע"כ הכרייתא. משמע שאם אמר 'מיני מנחה עלי' מביא רק מנחה אחת.

דחיייה: דלמא הא מני רבי שמעון היא וכו'. באמת מי שאומר 'מיני מנחה עלי' צריך להביא שתי מנחות, כיון שאמר 'מיני' בלשון רבים, והכרייתא שמבואר ממנה לא כך היא כדעת רבי שמעון, הסובר לגבי מנחת מאפה תנור שיכול להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין, ולשיטתו הנודר 'מיני מנחה' כוונתו למנחה אחת (= מנחת מאפה תנור) שיש בה שני מינים. אבל לדעת רבנן הסוברים שלא יכול להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין (אלא או עשר חלות או עשר רקיקין), הנודר 'מיני מנחה' כוונתו לשתי מנחות ומביא שתי מנחות משני מינים.

*

למדנו במשנה - 'פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יביא חמשתן': הנודר סוג מסויים של מנחה (מתוך חמשת הסוגים של מנחות) ואינו יודע איזה סוג נדר. עליו להביא את כל חמשת הסוגים, ולעשות תנאי, שזו שנדר עליה תהיה לנדרו והשאר לנדבה.

מאן תנא? אמר רבי ירמיה וכו': מיהו התנא של משנתנו? ביאר רבי ירמיה שהתנא הזה אינו כרבי שמעון. כי רבי שמעון סובר שהאומר 'הרי עלי מנחת מאפה תנור' יכול להביא מחצה חלות ומחצה רקיקין (כי שניהם סוג של מנחה מאפה תנור). וגם אם תאמר שהוא סובר כר' יהודה שאמר 'כל המנחות באות עשר חלות' (ולא כרבי מאיר הסובר שכל מנחות באות שתים עשרה חלות), עדיין יש לנו כאן ספק של ארבע עשרה מנחות!

כי הוא לא יודע איזו מנחה נדר. האם 1. סולת, 2. מחבת, 3. מרחשת, 4. מאפה תנור חלות, 5. מאפה תנור רקיקין. ומכיון שלדעת רבי שמעון יכול לערבב את חלות

ורקיקין ביחד, יש לנו עוד ספק. אלא שבתוך הספק הזה יש לנו 9 אפשרויות. 1. 9 חלות, 1 רקיק. 2. 8 חלות, 2 רקיקין. 3. 7 חלות, 3 רקיקין. 4. 6 חלות, 4 רקיקין. 5. 5 חלות, 5 רקיקין. 6. 4 חלות, 6 רקיקין. 7. 3 חלות, 7 רקיקין. 8. 2 חלות, 8 רקיקין. 9. 1 חלה, 9 רקיקין.

נמצא שיש לנו סה"כ 14 אפשרויות. ולכן עליו להביא 14 סוגי מנחות.

אביי אמר - אפילו תימא רבי שמעון, שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר מייתי ומתני: אפילו אם תאמר שמשנתנו הולכת כרבי שמעון, אין קושיא מכך שמביא רק חמש מנחות. כי רבי שמעון סובר שיכול להביא עשר חלות ועשר רקיקין ולעשות תנאי כדלהלן. אם נדרתי רק חלות, כל העשר חלות יהיו לנדרי. ואם נדרתי רק רקיקין כל העשר רקיקין יהיו לנדרי. ואם נדרתי חלק חלות וחלק רקיקין, החלות והרקיקין שנדרתי יהיו ביחד לנדרי, ושאר החלות והרקיקין יהיו לנדבה.

אביי מביא את המקור לכך בדעת רבי שמעון:

דתניא, רבי שמעון אומר, למחרת מביא אשמו ולוגו עמו, ואומר 'אם מצורע הוא, זהו אשמו וזה לוגו. ואם לאו, אשם זה יהא שלמי נדבה': נזיר שיש לו ספק האם הוא מצורע שהתרפא מצרעתו. ומצורע שהתרפא מצרעתו צריך להביא קרבן אשם ולוג שמן. ולכן הוא מביא קרבן אשם ולוג שמן ועושה תנאי 'אם אני מצורע זהו אשמי וזהו לוגי. ואם אני לא מצורע, האשם יהיה לקרבן שלמים הבא בנדבה והלוג יהיה לנדבת שמן'.

ואותו אשם טעון שחיטה בצפון, ומתן בהונות, וסמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק, ונאכל לזכרי כהונה ליום ולילה: והקרבתן הזה שהוא ספק אשם שלמים, נוהגים בו הדינים של אשם ושל שלמים. ולכן הוא טעון שחיטה בצפון, ומתן בהונות, כדין קרבן אשם. והוא טעון סמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק, כדין קרבן שלמים. והוא נאכל לכהנים זכרים ליום ולילה, כדין קרבן אשם.

ואף על גב דקא מפריק מר: ואפילו שאחד האמוראים ביאר ב'שחיטת קדשים' (= מסכת זבחים), שכל מה שרבי שמעון אמר שאפשר להתנות על הקרבן לכתחילה, זה רק בשביל לתקן את האדם. כגון במקרה הנ"ל של נזיר ספק מצורע, שאם הוא לא יביא את הקרבן על תנאי, הוא לא יוכל להיטהר.

אבל במקרים אחרים, לא עושים את זה אלא רק בדיעבד. דהיינו במקרה שקרבן אשם נתערב בקרבנות שלמים, מקריבים אותם על תנאי, כי זהו מצב של בדיעבד, משום שאם לא נקריב אותם על תנאי, שני הקרבנות יצטרכו לרעות עד שיסתאבו. אבל לא מביאים קרבן לכתחילה על ידי תנאי שיהיה אשם או שלמים. והטעם, משום שעל ידי התנאי גורמים למיעוט זמן אכילתו. כי בגלל שהוא ספק אשם הוא נאכל רק ליום אחד, ולאחר מכן שורפים את הנותר, למרות שיתכן והוא שלמים שזמן אכילתם שני ימים.

ולכאורה זה קושיא על דברי אביי.

הני מילי גבי שלמים וכו': אמנם כל זה בקרבן הבא על תנאי של אשם או שלמים כנ"ל, בגלל שיתכן והוא ממעט את זמן אכילת הקרבן ומביא אותו לפסול של נותר שלא כדון, כפי שביארנו. אבל כאן מדובר במנחות, וזמן אכילת כל המנחות שווה, ולכן אפילו לכתחילה יכול להביא את המנחה על תנאי.

[הקטע האחרון מ"ואע"ג דקא מפריק מר" אינו מהגמרא, אלא הוא פירוש מרבנן סבוראי. שטמ"ק.]

*

קושיא: אמר ליה רב פפא לאביי: לפי מה שביארת את המשנה אליבא דרבי שמעון, שמביא מחצה חלות ומחצה ריקין ועושה תנאי שהם יצטרפו לפי מה שנדר. אך אם כן נמצא שהוא מביא עישרון של מנחה מתוך שני כלים נפרדים, חלק מתוך הכלי של החלות, וחלק מתוך הכלי של הריקין. והרי הוא נדר להביא רק מנחה אחת!

וכן קשה על הלוג שמן. כי הוא התחייב להביא לוג אחד, ועכשיו הוא מביא חצי מלוג אחד וחצי מלוג אחר!

תירוץ: שמעינן ליה לר"ש דאמר אם הביא עשרון אחד משני עשרונות ולוג אחד משני לוגין יצא: אכן רבי שמעון אמר שאם התחייב מנחה, והביא שני כלים שבכל אחד עישרון ולוג שמן, ואמר 'חצי מכלי זה וחצי מכלי זה יוקרבו לחובתי, והשאר יוקרבו לנדבה' יצא. והוא הדין למקרה שלנו, החלות והריקין שבכל כלי מצטרפים כפי המספר שנדר, והשאר באים לנדבה.

קושיא: ומיקמץ היכי קמץ? איך הוא עושה קמיצה אחת? תירוץ: **דמתני ואמר וכו':** הוא עושה תנאי ואומר 'אם חלות בלבד או ריקין בלבד התנדבתי, מה שאני קומץ מהחלות יהיה קמיצה על החלות, ומה שאני קומץ מהריקין יהיה קמיצה על הריקין. ואם מחצה ריקין ומחצה חלות התנדבתי, מה שאני קומץ מהחלות יהיה קמיצה על המחצה חלות ומחצה ריקין שהתחייבתי להביא, ומה שאני קומץ מהריקין יהיה קמיצה על שאר המחצה ריקין ומחצה חלות הבאות לנדבה'.

קושיא: והא בעי מיקמץ חד קומץ מחלות ומריקין, וקא קמיץ מחלות ארקין ומריקין אחלות! הרי הוא צריך לעשות קומץ אחד מהחלות והריקין ביחד, שהרי שמא נדר מנחה אחת משתיהן ביחד. ואילו הוא עושה שני קמצים נפרדים!

תירוץ: שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר 'אם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהם יצא': המתנדב מנחה של חצי חלות וחצי ריקין, ועשה בה קמיצה, ועלה בידו רק מהחלות או רק מהריקין, יצא. ולכן גם כאן יכול לעשות קמיצה אחת על שתיהן.

קושיא: והא איכא מותר שמן. דאי 'מחצה חלות ומחצה ריקין' אמר, מותר השמן מחזירו לחלות. אי 'כולהו ריקין' אמר, מותר השמן נאכל לכהנים! המביא מנחת חלות לבדה, בולל את החלות בלוג השמן. אבל המביא מנחת ריקין לבדה, מושח את הריקין בשמן לאחר האפייה, במקום הבלילה. ושאר השמן הנותר מהלוג לאחר המשיחה נאכל לכהנים.

המביא מנחה חצי חלות וחצי ריקין, מביא לוג שמן, וחוצהו, חציו לחלות וחציו לריקין. את החלות בולל בחצי השמן, ואת הריקין מושח בשמן. (וצורת המשיחה של הריקין היא על פני כולו). ושאר השמן הנותר במחצה הלוג של הריקין, מחזיר למחצה הלוג שמן של החלות (כי הריקין נמשחין לפני החלות), ובולל אותן בכל השמן. זו דעת חכמים שהובאה בבבלייתא לעיל דף עה'.

לפי זה, במקרה שספק לו מה התנדב, הוא לא יכול להביא ולהתנות כנ"ל. משום שאם הוא התנדב חצי חלות וחצי ריקין, מותר השמן של החצי ריקין חוזר לחלות. אבל אם הוא התנדב רק ריקין, מותר השמן הולך לכהנים.

תירוץ: כרבי שמעון בן יהודה: משנתנו סוברת כרבי שמעון בן יהודה החולק על חכמים בבבלייתא שם, וסובר שבמתנדב חצי חלות וחצי ריקין, לאחר שהוא חוצה

את השמן ומושח את הרקיקין בצורת האות כ' ביונית (שאנו קוראים לאות הזו 'כי'), מותר השמן נאכל לכהנים. ואם כן בכל מקרה מותר השמן הולך לכהנים.